

Facultatea de Drept

Universitatea din București



UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI  
FACULTATEA DE DREPT

# Monopolul într-o piață concurențială

## Sesiunea de Comunicări Științifice

25-26 Aprilie 2012

**Student :**

**Drumaru Sebastian-Mihai**

Grupa 314, Seria 3, Anul 3

## **Rezumat**

Lucrarea de față analizează existența monopolurilor ca situații economice într-o piață liberă și concurențială, situații excepție de la regulile normale.

Monopolurile au fost analizate pornind de la noțiunea de monopol, continuând cu explicarea diferitelor justificări a existenței monopolurilor și a diferitelor moduri de reglementare a monopolurilor. Totodată, lucrarea pune accentul și pe dimensiunea efectelor existenței monopolurilor în piață, cât și a efectelor reglementării în această materie. S-a avut în vedere situația reglementării naționale, europene și politica doctrinară internațională privitoare la monopoluri.

În final a fost abordată perspectiva existenței și a justificării monopolurilor în piață, precum și soluțiile actuale ce se iau la nivel european pentru combaterea efectelor daunătoare economiei datorate monopolurilor.

## **Summary**

The present article is meant to analyze monopolys as economic situations in a market based on liberty and competition, situations that are exceptions from the normal laws and principles of free markets.

The analysis of monopoly have started from the concept of monopoly and continued with the justification of monopoly on a market and also the regulation of monopolys. Moreover, the article intends to make a general analysis of the effects of monopoly on the market and its regulations. The explanation was based upon national and european legislation, but also the international policy of monopolys.

Finally we have taken a closer look to the perspective of monopoly's existence and its justification, also towards the measures taken to control monopolys and to avoid its harmful effects on today's economic state.

## **Résumé**

Le présent document se propose d'analyser les monopoles en tant que situations économiques existantes sur un marché libre et concurrentiel, situations qui constituent des exceptions aux règles normales de concurrence.

L'analyse commence avec la notion de monopole, pour ensuite arriver à l'explication des justifications de l'existence des monopoles et des différentes modes de régulation de ceux-ci. En outre, le document met l'accent tant sur les effets de l'existence des monopoles sur le marché que sur les effets de la législation dans ce domaine. Tant l'état de la législation nationale, que la législation européenne et la politique doctrinaire internationale en matière de monopoles ont été prises en considération dans cette analyse.

Enfin, la perspective de l'existence et de la justification des monopoles sur le marché a été abordée, ainsi que les solutions actuelles prises au niveau européen pour lutter contre les effets nuisibles sur l'économie, effets qui sont dus à des monopoles.

**Cuvinte cheie :** monopol, concurență, monopol administrativ, monopol natural, poziție dominantă, liberalizarea piețelor, Consiliul Concurenței

**Key-words :** monopoly, competition, legal monopoly, natural monopoly, market power, market liberalization, Competition Council

**Mots-clés:** monopoles, concurrence, monopoles administratifs, monopoles naturels, position dominante, libéralisation des marchés, le Conseil de la Concurrence

## **1. Noțiunea de monopol în piața concurențială**

Pentru a porni în cercetarea noțiunii și pentru a înțelege într-un mod corect monopolul, trebuie să pornim de la ideea unanim acceptată că monopolul este situația dintr-o piață în care nu există concurență între agenții economici.

Noțiunea de monopol ca termen juridic provine din limba greacă, prin unirea termenului *monos* (care înseamnă „singur”) cu *polein* (care înseamnă „a vinde”).

Așadar, dacă un operator economic este singurul producător sau vânzător al unui bun sau al unui serviciu, care nu poate fi substituit, atunci ne aflăm în situația unui monopol în piață<sup>1</sup>.

Situația de monopol dintr-o piață liberă, concurențială se caracterizează prin faptul că se află în extrema cea mai îndepărtată de o concurență reală, unde vor exista întotdeauna un număr de cel puțin 2 vânzători sau producători. Situațiile concrete de monopol existente în piață pot fi cauzate de diferite situații concrete sau reglementări legale. Din acest motiv, monopolul este o figură importantă în dreptul concurenței, reprezentând expresia deplină a puterii de piață de care dispune o întreprindere, care necesită marcarea unei distincții între monopolurile „naturale” și cele administrative sau artificiale<sup>2</sup>.

Astfel, după cum judecătorul american Richard Posner menționa în lucrarea sa „Monopolurile naturale și reglementările lui”, un monopol „natural” există atunci când toată cererea dintr-o piață relevantă poate fi satisfăcută la cel mai mic preț de un singur operator economic, atunci acea piață va reprezenta un monopol natural, indiferent de numărul de întreprinderi existente pe piață. În acest caz, situația de monopol dintr-o piață va exista indiferent de voința legiutorului și chiar indiferent de numărul de operatori economici ce ar putea sau care chiar există în piață, rațiunile existenței monopolului fiind de ordin obiectiv, în scopul satisfacerii cerințelor cumpărătorilor la cel mai mic preț.

În acest caz, de monopol natural, chiar existența a 2 operatori economici la un moment dat în piață nu va determina existența concurenței, deoarece unul dintre cei doi va fi scos din piață, fie din cauza falimentului prin lipsa cererii, ori a creșterii costurilor de producție la un nivel ce nu va mai fi profitabil.

În teoria contemporană se susține că într-o asemenea situație de monopol, operatorul economic ce deține toată puterea pieței va crește prețurile în lipsa concurenței, ducând la o afectare directă a consumatorilor. Totuși aceste prețuri stabilite liber și neconstrâns de către întreprindere va fi afectat de cererea consumatorilor, făcând astfel ca prețurile să scadă în lipsa cererii<sup>3</sup>.

---

<sup>1</sup> Richard Posner, *Natural Monopoly and its regulation*

<sup>2</sup> Valentin Mircea, *La ce sunt bune monopolurile ?, Revista Concurența, Nr. 1 - 2011*

<sup>3</sup> Alison Jones și Brenda Sufrin, *EU Competition Law, Fourth Edition, Oxford, 2011*

Cât privește situația monopolurilor administrative sau artificiale, acestea necesită o privire aparte, existența acestor fiind determinată de intenția legiutorului care va interveni în crearea acestor situații impunându-le din diferite considerente. Intervenția în piață prin acte ale puterii publice va determina crearea unei situații de monopol chiar dacă existența concurenței ar fi posibilă, însă interesul public fiind impus pentru crearea exclusivității unui operator economic.

## **2. Justificarea existenței monopolului**

Justificarea existenței monopolului într-o economie de piață liberă și concurențială credem ca va trebui analizată după cum acesta este un monopol natural ori administrativ. Totodată, alături de clasificarea anterioară, justificarea existenței monopolului va trebui analizată și din alte perspective cum ar fi cele de interes public, de siguranță națională, etc.

O primă problemă justificare a existenței unei situații de monopol va trebui analizată din perspectiva monopolurilor naturale. O situație de monopol natural va exista atunci când datorită costurilor prea mari pentru producerea unui bun sau asigurarea unui serviciu, singurul mod în care consumatorii vor avea acces la aceste bunuri sau servicii va acela în care în piață va exista un singur operator economic, care realizând un volum mare de bunuri sau servicii, va reuși să scadă prețul acestora. Astfel, într-o asemenea situație, operatorul economic ce alege să vândă un număr mic de bunuri din această categorie va avea un preț exagerat de mare care nu va putea fi cumpărat de consumatori, iar o scădere a prețului nu va mai acoperi costurile de producție ale operatorului economic. Asadar, „monopolistul” va dori să relizeze un număr mare de bunuri pe care le va vinde la un preț mai mic, acoperindu-și astfel costurile de producție.

Un exemplu în această materie va fi existența monopolului unor întreprinzători în domeniul distribuției gazelor naturale, care din cauza costurilor mari ce le presupune serviciile de distribuție a gazelor, nu va putea fi accesibil populației decât dacă un singur operator economic se va ocupa de acest domeniu și care prin numărul mare de consumatori va putea să își asigure realizarea veniturilor care să acopere costurile necesare serviciului.

După cum este statuat chiar în legea fundamentală a României, art. 135, alin (1), statul garantează accesul liber al persoanei la activitățile economice, economia românească fiind bazată pe libera inițiativă și concurență, situația monopolurilor impuse de către autoritățile statale fiind o excepție.

Pentru a putea crea premisele unor situații de monopol, statul prin autoritățile sale vor trebui să aibă un fundament bine întemeiat pentru crearea unor astfel de situații, întotdeauna trebuind să fie urmărit un “interes public”.

Rațiunile instituirii monopolurilor administrative se pot clasifica, în opinia noastră în rațiuni ce privesc satisfacerea interesului public și rațiuni ce privesc siguranța națională. Cum situația existenței monopolului trebuie să reprezinte excepția în piață, legiutorul va trebui să caute întotdeauna să intervină doar acolo unde este necesar, deoarece la nivel teoretic, dar uneori chiar și practic, existența concurenței în aceste piețe va putea fi posibilă, fiind oprită doar prin reglementarea dată de legiutor .

O primă rațiune a existenței monopolului administrativ va fi protejarea interesului public așa cum este el definit în dreptul administrativ. Din această perspectivă, intervenția legiutorului va fi necesară în piață deoarece consumatorilor le va fi satisfăcut interesul doar prin existența unei singure întreprinderi. Noțiunea de satisfacere a interesului public va putea primi nenumărate nuanțe. Astfel,

este posibil ca interesul public în domeniul distribuirii unui anumit serviciu să fie satisfăcut doar dacă un singur operator economic va face acest lucru. Totuși, intervenția puterii publice în acest sens va putea fi acceptată doar după o analiză detaliată și amanunțită care să certifice acest lucru.

O a doua rațiune a intervenției legiutorului pentru crearea unui monopol administrativ, va fi cea de natură a siguranței naționale.

Anumite domenii ce privesc asigurarea siguranței naționale vor putea fi deservite corespunzător doar prin prisma existenței unei singure entități ce va asigura producerea anumitor bunuri, ori asigurarea anumitor servicii.

Astfel, cu toate că putem accepta faptul că și în aceste domenii existența mai multor operatori economici ori entități va putea fi posibilă, asigurarea eficientă și în condiții ce nu periclitează siguranța națională va putea fi făcută doar dacă statul va avea controlul exclusivității anumitor întreprinderi în aceste domenii. Putem exemplifica în acest scop existența unei singure Armate a României, producția de armament atribuită doar anumitor întreprinderi, existența unui singur serviciu de asigurare a ordinii rutiere, etc.

### **3. Efectele monopolului în piață**

O problemă aparte în stabilirea justificării monopolului în piață, o reprezintă eficiența operatorilor economici din punct de vedere al producției, inovației, costurilor, investițiilor în dezvoltare, progresului tehnic etc.

Prețurile monopoliste sunt considerate în general ca fiind indezirabile de către consumatori datorită efectelor dăunătoare asupra veniturilor, stabilității economice, alocarea resurselor economice și a motivației comerciale a operatorilor economici<sup>4</sup>.

Efectul prețurilor monopoliste se caracterizează printr-un transfer de venituri/bogăție de la consumatori către întreprinderile monopoliste. Astfel, consumatorii vor fi lipsiți de banii ce ar rezulta dintr-un preț mai mic, caracteristic unei piețe concurențiale, pe când întreprinderea monopolistă va avea un profit mult crescut față de costurile normale de producție și activitate în piață, fiind afectate astfel domeniile mai sus menționate.

Este binecunoscut că întreprinderile ce se află în concurență pe piață cu alți operatori economici, vor încerca întotdeauna să își îmbunătățească modalitatea de a activa pe piață în funcție de cerințele consumatorilor, situația economică, presiunea exercitată de concurenții săi și alte motive ce influențează producția și costurile practicate.

Ca o primă caracteristică a întreprinderilor monopoliste, trebuie să amintim ineficiența acestora. Ineficiența ce trebuie interpretată atât din punctul de vedere al satisfacerii cerințelor consumatorilor, cât și al eficienței activității interne.

Într-o piață concurențială, intenția operatorului economic de a-și reduce costurile de producție și de funcționare va fi una susținută, întreprinderea cautând să își reducă aceste costuri în prefigurarea unui profit mărit ori a continuității activării pe piață, sau chiar a unei creșteri a vânzărilor. La celălalt capăt vom găsi monopolistul, care nefiind afectat de concurență, va putea fi ușor prins în capcana "stabilității și a siguranței" existenței lui pe piață. Astfel, o scădere a acestor costuri i-ar putea

---

<sup>4</sup> Richard Posner, *Natural Monopoly and its regulation*

aduce o creștere de profit, dar în lipsă de concurență, preocuparea sa de a rămâne viabil în piață nu va mai exista. Așadar, monopolistul nu va fi foarte încărcat cu preocuparea eficientizării acestor costuri, el având o poziție în piață care nu îi este amenințată de nimeni, el hotărând atât asupra prețului practicat, cât și a costurilor proprii de funcționare.

Un alt aspect important ce va afecta piața în condițiile existenței unui singur operator economic, va fi problema dezvoltării și a progresului tehnologic. Ca și în cazul eficienței costurilor, un operator economic aflat în concurență cu alții pe aceeași piață, se va afla în situația de a dispune alocarea unei părți din profitul său în scopul dezvoltării diferitelor tehnologii a produselor sale ori ale procesului de fabricație. Operatorul economic va fi dispus să facă acest lucru pentru a satisface noile și constant crescânde cerințe ale consumatorilor, dar și pentru a-și îmbunătăți propriile activități de producție, în scopul unei eficiențe mai mari, a reducerii costurilor ori a măririi capacității de producție.

Monopolistul pe de altă parte, chiar dacă ar avea aceleași disponibilități financiare ca și un operator economic aflat în concurență cu alții, nu va fi la fel de motivat să aloce acești bani, din aceleași considerente de stabilitate și neconcurență.

Cu toate acestea, trebuie să facem o distincție în cazul acestor efecte ale situației de monopol, după cum monopolistul este unul reglementat sau ajuns în această postură prin forțe proprii. Un monopolist ajuns în această postură prin forțe proprii, credem ca va fi la fel de motivat ca un operator economic aflat într-o piață concurențială, poziția sa nefiind sigură datorită posibilității intrării în piață și a altor întreprinderi, pe cand un monopolist natural, sau administrativ, va fi în postura prezentată de a nu fi presat de o posibilă concurență, putând astfel să se găsească în situația de nu lua în considerare aceste aspecte.

#### **4. Reglementarea în materia monopolului**

Fiind o situație contrară principiilor economiei de piață bazate pe libera inițiativă și concurență, monopolul atât cel natural, cel administrativ cât și cel creat prin meritele proprii ale unui operator economic, nu a rămas în afara sferei de reglementare a legiutorului.

În perspectiva accentuării studiului monopolului ca efect al “meritelor” unui anumit operator economic, ne vom referi succint la reglementările situațiilor de monopol administrativ, artificial.

Legea cadrul din România ce privește concurența în piață, Legea 21/1996 atinge subiectul monopolului în art. 4 și în art. 26 alin. (1) lit. h).

Art. 4 din Legea stabilește faptul că în contradicție cu situația normală de stabilire a prețurilor, bazată pe cerere și ofertă, în sectoarele de monopol natural sau al unor activități economice, stabilite prin lege, Ministerul Finanțelor Publice va aviza stabilirea anumitor prețuri. De asemenea, alin. (2) al aceluiași articol statuează faptul ca în piețele cu concurență exclusă sau substanțial restrânsă, cauzate de efectul unei legi sau de existența unei poziții de monopol, Guvernul poate să instituie forme corespunzătoare de control al prețurilor. Aceste intervenții ale Executivului se vor face cu avizul Consiliului Concurenței.

Acest din urmă caz ne interesează în mod deosebit deoarece, prin interpretarea legii, Executivul are competența de a interveni pentru controlul prețurilor practicate de monopolști, fapt ce reprezintă o excepție de la regulă extrem de importantă pentru o economie concurențială.

În ceea ce privește art. 26, alin. (1), lit. h) observăm că printre atribuțiile Consiliului Concurenței se găsește și aceea de a sesiza Executivul național asupra existenței unei situații de monopol și va propune acestuia adoptarea unor măsuri pentru a putea fi remediate disfuncționalitățile constatate. Nu putem să nu tragem concluzia formularea articolului în cauză, că Guvernul are competențe de a lua măsuri pentru a restabili situația normală de concurență în piață dacă aceasta este afectată de existența unui monopol.

Alături de această lege, în anul 1996 legiutorul român a adoptat și Legea 31 privind regimul monopolului de stat. Prin această lege, legiutorul a stabilit cadrul legal pentru funcționarea anumitor arii ale economiei sub controlul legal al statului și excluzând concurența.

Astfel, în art. 2 al legii se enumera limitativ ariile economice ce constituie monopol de stat, administrarea acestora fiind făcută de către Ministerul Finanțelor Publice, iar exploatarea activităților constituind monopol de stat se face de către agenții economici, publici sau privați, în baza unei licențe eliberate de Ministerul Finanțelor Publice, cu avizul B.N.R.

Din interpretarea integrală a acestui act, observăm că în domeniile enumerate în art. 2 putem avea concurență. Asadar, cu toate că domeniile reprezintă monopol de stat, Ministerul Finanțelor Publice poate autoriza mai mulți agenți economici pentru aceeași activitate economică, concurența formându-se astfel între agenții economici autorizați să exploateze activitățile economice monopol de stat.

La nivel european trebuie să aducem în vedere prevederile Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene, care în art. 37 face referire la situația monopolurilor și a uniunii vamale. Prevederea din Tratat reglementează obligațiile statelor membre de a interveni în cazul monopolurilor de stat care au efecte comerciale, pentru a asigura că nu va exista o discriminare între resortisanții statelor membre cu privire la condițiile de aprovizionare și comercializare.

Privind mai departe către situația Statelor Unite ale Americii, nu putem să nu menționăm că într-o economie cu tradiție în domeniu reglementării concurenței, Sherman Act, adoptată în 1890 de către Congresul american, a fost prima lege federală care a reglementat limitarea cartelurilor și a situațiilor de monopol, lege care încă stă la baza a numeroase litigii inițiate de Guvernul Federal American împotriva practicilor anticoncurențiale. În cea de-a doua secțiune a legii se prevedea interzicerea monopolului, reglementare ce a fost totuși interpretată diferite de către curțile de justiție. Astfel, în interpretarea judecătorilor s-a creat o distincție în sancționarea situațiilor de monopol, nefiind sancționate companiile care ajung într-o situație de monopol prin merite proprii, ci doar acelea care prin mijloace anticoncurențiale domină piața într-un mod intenționat, forțat, eliminând astfel concurența prin mijloace ilegale.

Trebuie să avem astfel în vedere că într-o piață liberă și concurențială, poziția de monopol poate fi obținută de către un operator economic și prin alte mijloace decât cele ilegale. Un exemplu în acest sens se poate observa prin aplicarea dreptului de proprietate intelectuală în piață, unele întreprinderi ajungând pe o poziție de putere de piață datorită deținerii exclusivității conferite de un brevet de invenție, de exemplu.

Reglementarea dreptului de proprietate intelectuală a întreprinderilor asupra unor invenții sau brevete, va crea pentru titularul acestui drept de proprietate intelectuală o situație de monopol în piață, întemeiată pe exercitarea exclusivă a acestuia a prerogativelor acestui drept asupra acestor brevete sau invenții. Având în vedere acest aspect, operatorul economic ce se va prevala de dreptul său exclusiv asupra unui brevet sau al unei invenții se va afla astfel în cazul unui monopol de fapt, prin însăși exercitarea legală a acestui drept.

Prin exclusivitatea utilizării acestor brevete, operatorul economic va fi singurul din piață ce va putea să beneficieze de pe urma utilizării acestora, creându-se astfel o barieră pentru ceilalți întreprinzători de a intra în piață sau de folosi aceste brevete în activitatea lor, prefigurându-se situația acestuia de monopolist.

## **5. Efectele reglementării monopolului**

Un efect direct al existenței monopolului și uneori al reglementării acestuia de către legiuitor, îl reprezintă așa numitele „bariere de intrare sau de extindere” a altor întreprinderi pe o piață monopolizată sau în care există un singur agent economic cu o putere însemnată în piață.

Bariele de intrare sau de extindere în piață sunt un criteriu determinant pentru a se stabili dacă pe o piață o întreprindere este un monopolist sau are o o putere însemnată în piață. Chiar și un operator economic care ar avea 100% din ponderea pieței, ar putea să nu se afle în poziția unui monopolist. Procentul avut de un comerciant în piață nu ne poate spune nimic despre motivul deținerii unui asemenea procentaj și nici chiar despre existența sau inexistența concurenței. Procentul unui comercian în piață ne poate oferi numai informații despre situația curentă a competiției pe piață<sup>5</sup>.

Așadar, pentru a determina dacă o întreprindere este în situația de monopol, va trebui să luăm în considerare aspectul posibilității altor întreprinderi de a intra în piață. Puterea monopolistului asupra controlului prețului pieței va exista atâta timp cât ceilalți potențiali operatori economici se vor lovi de aceste bariere de intrare în piață.

Noțiunea de „bariere de intrare în piață” este un subiect controversat și îndelung dezbătut și dezvoltat de către reprezentanții diferitor școli economice și concurențiale. Este astfel greu de identificat o definiție concretă a acestei noțiuni și unanim acceptată, însă într-o accepțiune neutră, putem identifica barierele de intrare în piață ca fiind acele situații, realități, reglementări ce constituie impedimente pentru apariția concurenței potențiale, care în lipsa acestora va intra neîndoelnic<sup>6</sup>.

Putem identifica cu titlu exemplificativ ca fiind bariere de intrare în piață : exclusivitatea licenței unui operator de a activa pe o piață, exclusivitatea utilizării unor brevete, costuri de activare în piață la un nivel inaccesibil, etc.

Un caz deosebit al acestor bariere de intrare în piață și a existenței monopolurilor în piață îl putem identifica chiar în legislația națională, în Legea 31/1996 privind monopolul de stat, prin necesitatea obținerii unei licențe pentru agenții economici de a realiza activități într-un sector economic reglementat.

Un exemplu în această materie cu totul deosebit, îl putem identifica în cazul organizării și exploatării sistemelor de joc cu miză, directe sau disimulate. Este situația afacerilor de tip jocuri de noroc, care după cum este ușor de observant în realitatea cotidiană, este exploatăată din plin de către numeroși operatori economici, în ciuda încadrării acestei activități în rândul activităților ce constituie monopol de stat.

În schimbul unui tarif de licență, Ministerul Finanțelor Publice poate elibera în același timp licențe de exploatare a acestui domeniu, mai multor operatori economici, nefiind limitat numărul acestora prin reglementarea menționată. Prin aceasta se poate constata că, surprinzător, într-o activitate

<sup>5</sup> Alison Jones și Brenda Sufrin, *EU Competition Laww, Fourth Edition, Oxford, 2011*

<sup>6</sup> Alison Jones și Brenda Sufrin, *EU Competition Laww, Fourth Edition, Oxford, 2011*

reglementată și care constituie monopol de stat putem găsi concurență între acei operatori economici licențiați de către autoritatea statală pentru a desfășura activitate în acest domeniu.

Pe de altă parte, intervenția statului în piață se poate face și pe calea altor mijloace administrative, care pot afecta libera concurență în piață. Exemplul pe care am dori să îl menționăm privitor la acest aspect, îl reprezintă proiectul NETCITY desfășurat în București, asupra căruia s-a pronunțat chiar și Consiliul Concurenței printr-o opinie adresată Primarului General al Municipiului București, privitor la incidența art. 9 din Legea 21/1996 într-un act normativ emis de Consiliul General al Municipiului București.

Prin prezentul act, H.C.G.M.B. adoptase normele metodologice de aplicare a H.G.C.M.B. nr. 252/2008 privind amplasarea în subteran a echipamentelor și rețelelor de comunicații electronice pe teritoriul Municipiului București, proiect denumit NETCITY. Prin opinia emisă de către Consiliul Concurenței, se are în vedere mai multe probleme identificate de către Consiliul Concurenței în conținutul actului normative, care creau astfel posibilitatea restrângerea competitivității între operatorii economici. Printre aceste impedimente identificate de către Consiliul Concurenței, trebuie să amintim : accesul pe proprietăți al operatorilor în vederea edificării propriilor rețele, acces ce ar trebui conferit în aceleași condiții pentru toți operatorii economici; necesitatea avizului executantului proiectului Netcity pentru montarea cablurilor proprii a altor operatori economici, ceea ce ar putea restrânge accesul altor operatori de vreme ce executantul proiectul este și conesionarul infrastructurii; termenele de obținere a autorizațiilor și de finalizare a lucrărilor prea scurte, fapt ce ar putea duce la defavorizarea operatorilor economici ce vor dori să își construiască propriile rețele; etc.

Astfel, prin emiterea opiniei Consiliului Concurenței către Primarul General al Municipiului București, autoritatea de concurență atrage atenția asupra faptului că prin normele juridice emise de către autoritățile locale, se poate crea o situație de încălcare a normelor concurenței și posibilitatea creării unui monopol în piață.

Monopolul ca noțiune și situație de piață în contextul general al unei piețe concurențiale, nu poate fi definit și privit decât ca situația total opusă normalității concurențiale. Acest lucru trebuie avut în vedere pentru a analiza existența sa, totuși de necontestat atât la nivel național cât și la nivel internațional, și prin prisma crezei economice mondiale în care ne aflăm.

Reglementarea monopolurilor administrative de către autoritățile statele, nu poate constitui decât o excepție de la situația normal. Spre deosebire de monopolurile naturale, care există de sine stătător din considerente obiective și care țin de condițiile exercitării activităților ce intră în această categorie, monopolurile administrative pot fi "sparte" prin metoda intens amintită în ultima perioadă, a liberalizării sectoarelor economice în care statul a intervenit.

Cea mai cunoscută situație de liberalizare a piețelor o găsim în Grecia, care în ultima perioadă, afectată grav de criza economică, a făcut și face demersuri în perspectiva liberalizării sectoarelor economice reglementate. Liberalizarea sectoarelor economice este încurajată și urmărită în scopul accesului consumatorilor la aceste servicii la un preț mai mic, la o calitate superioară. Prin reglementarea sectoarelor economice, statul prin autoritățile sale limitează astfel concurența și beneficiile acesteia pentru consumatorii loviți de recesiune.

La nivel european, se observă o intervenție chiar din partea autorităților europene, Comisia Europeană în speță, pentru ca autoritățile elene să liberalizeze sectoare economice precum cele ale energiei electrice, pentru a elimina orice obstacol de a intra în piață pentru alți operatori economici.

Această liberalizare ar trebui să conducă la o scădere a prețurilor practicate pentru produsele ce intră în aria de reglementare a statului, la atragerea investițiilor străine, la scăderea ratei șomajului, la eliminarea economiei subterane și la eliminarea obstacolelor administrative de a pătrunde pe piață.

Astfel, prin înțelegerea dintre statul grec și Fondul Monetar Internațional, Comisia Europeană și Banca Centrală Europeană, se prevede ca statul grec să liberalizeze până în anul 2013 diferite sectoare economice reglementate, cum ar fi : producția de electricitate, reglementarea în material energiei și a pieței energiei electrice în insulele neconectate.

## **6. Monopolul și poziția dominantă**

După cum au remarcat distinși economiști – John Keneth Galbraith și Joseph Schumpeter – orice întreprindere își dorește de fapt să ajungă în poziție de monopol.<sup>7</sup> Această tendiță a operatorilor economici este oarecum normală într-o piață în care fiecare întreprinzător caută să își maximizeze profiturile. O cale spre această reușită o reprezintă acapararea pieței prin cooptarea tuturor consumatorilor către produsele operatorului respectiv, în dauna concurenței existente.

Din această perspectivă trebuie să menționăm că tendința actuală pe piațe, urmărită de operatorii economici, este aceea de a se crea mega corporații, fie prin aportul unei singure întreprinderi, fie prin fuziunea mai multor operatori pe același segment, care prin diferite mijloace să obțină o poziție de putere dominantă în piață, apropiată de situația unui monopolist, pentru a-și maximiza profiturile, de a elimina concurența și de a-și asigura o poziție prin care să poată cu ușurință controla piața pe segmentul urmărit.

O astfel de abordare este general remarcată în piață, problema majoră ce intervine în această materie reprezentând posibilitatea statului, prin instituțiile sale, de a controla legalitatea acestor practici.

Singurele instrumente legale, aflate la dispoziția puterii de stat sunt controlul concentrărilor economice (un control *ex-ante* al pozițiilor dominante sau chiar de monopol) și sancționarea abuzului de poziție dominantă (un control *ex-post* al acestor situații). Aceste forme de control sunt regăsite în Legea 21/1996 în conținutul art. 6 dar și în Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene în art. 102, având astfel o aplicabilitate la nivel european.

Aceste instrumente legale ce sunt la dispoziția Consiliului Concurenței, autoritatea națională în domeniul concurenței, pot interveni în situațiile în care întreprinderile caută să obțină o poziție monopolistă prin mijloace legale sau ilegale . Printr-o interpretare *per a contrario*, situația unui operator economic, care va ajunge într-o poziție dominantă sau monopolistă prin propriile sale merite, nu va intra sub incidența ori sancțiunile prevăzute pentru aceste încălcări.

În accepțiunea dreptului european, art. 102 din TFUE este destinat să se ocupe de situațiile de poziție dominantă dar și de monopol. Acest articol sancționează comportamentul unilateral ilegal al întreprinderii, spre deosebire de art. 101 TFUE care sancționează comportamentul ilegal dintre operatorii economici.

Așa cum am amintit și anterior, un monopolist poate să crească prețurile sau să scoată anumite produse din piață, fără a îi fi afectate încasărilor. Articolul 102 din TFUE interzice aceste practici ale unicului actor dintr-o piață, care folosindu-se de poziția sa dominantă va acționa contrar regulilor stabilite în Tratat. De asemenea, conform jurisprudenței Curții Europene de Justiție, art. 102 din TFUE

---

<sup>7</sup> Valentin Mircea, *La ce sunt bune monopolurile ?*, Revista Concurența, Nr. 1 - 2011

va sancționa și comportamentul ilegal al unui operator economic prin care acesta caută să restrângă accesul pe piață a unor posibili competitori<sup>8</sup>.

## 7. Concluzii

Deși monopolul reprezintă excepția incontestabilă de la regulile generale ale economiei libere bazate pe concurență, reguli raspândite la nivel mondial putem spune, existența monopolului în piețe nu poate fi de asemenea de contestat.

Astfel, legiutorul ar trebui să găsească un echilibru în procesul de legiferare pentru protecția pieței libere, dar în același timp să nu ignore situația monopolurilor care trebuie inovată astfel încât existența lor să nu pericliteze regulile general aplicabile pieței și nevoile și cerințele consumatorilor.

Trebuie să avem în vedere că în România există sectoare economice monopolizate în care întreprinderea monopolistă este una cu capital majoritar de stat, astfel, pentru o satisfacere corectă și corespunzătoare a cerințelor consumatorilor, statul prin instituțiile sale trebuie să acorde o importanță deosebită pentru controlul acestora, indiferent de condițiile politice sau economice, de vreme ce consumatorul nu poate opta pentru satisfacerea exigențelor sale.

La acest moment, autoritatea națională de concurență desfășoară o contabilizare a tuturor monopolurilor de piață românească, inclusiv a drepturilor exclusive și drepturilor special existente în economia românească. Inventarul își propune să identifice sectoarele economice în care există situații de monopol, cine sunt beneficiarii, de când datează situația și în baza cărui act normative funcționează în prezent și, aspect deosebit de important, să evalueze dacă existența monopolului este justificată din rațiuni economice sau deoarece ar fi singurul mod de satisfacere a unui interes public<sup>9</sup>.

Demersul Consiliului Concurenței este unul de admirat, având în vedere finalitatea acestuia și anume comunicarea situației analizate către factorii decizionali (Guvern, Parlament, alte autorități publice sau centrale), în vederea deschiderii spre concurență a cât mai multor sectoare și activități economice.

---

1. <sup>8</sup> Alison Jones și Brenda Sufrin, *EU Competition Law*, Fourth Edition, Oxford, 2011  
2. <sup>9</sup> Valentin Mircea, *La ce sunt bune monopolurile ?*, Revista Concurența, Nr. 1 - 2011

Bibliografie :

1. Richard Posner, *Natural Monopoly and its regulation*
2. Valentin Mircea, *La ce sunt bune monopolurile ?*, *Revista Concurența*, Nr. 1 - 2011
3. Alison Jones si Brenda Sufrin, *EU Competition Laww, Fourth Edition*, Oxford, 2011
4. Joseph Schumpeter, *Capitalism, Socialism and Democracy*
5. [www.eur-lex.europa.eu](http://www.eur-lex.europa.eu)
6. [www.ssrn.com](http://www.ssrn.com)
7. Yale School of Managent, Working paper Series, *Bundling as a way of leverage Monopoly*, 2004
8. [www.consiliulconcurentei.ro](http://www.consiliulconcurentei.ro)